

Dit jaar geen gentech-proefvelden in Friesland

Boerenprotest tegen genpieper

Maar liefst 122 bezwaren kreeg VROM eind vorig jaar te verwerken tegen proefvelden met genetisch gemodificeerde aardappels bij Dokkum en Marrum. Maar het Ministerie hield de vergunning overeind. Na protest bij de Raad van State mochten de piepers uiteindelijk toch niet de grond in: Friesland blijft – althans dit jaar – gentechvrij. *Ellen Winkel*

Op het erf van de biologisch-dynamische melkveehouderij en kaasmakerij van Leen en Lucie van Zelderen in Jouswier staan twee borden. Op het ene staat 'gentechvrije zone', op het andere staat 'wij werken zonder gentechniek!', met daarboven het Demetermerk. Leen moet niets hebben van genetische manipulatie. "Het druist in tegen hoe wij tegen planten aankijken. Je moet niet ingrijpen in het wezen van de plant," vertelt hij door de telefoon. "Genetische manipulatie is geen duurzame weg. Het vormt een

bedreiging voor de hele biologische landbouw. En ook voor de gangbare landbouw." Hij was dan ook zeer verbolgen toen hij vorig jaar hoorde dat BASF binnen twee kilometer van zijn bedrijf proeven wilde doen met gentech-aardappels, ook al verbouwt hij zelf geen aardappels, alleen in de moestuin. "Een gentech-proefveld is een smet op de hele regio. Vooral Duitse grootafnemers dreigen al snel dat ze afhaken als genetische vervuiling op de loer ligt." En dus diende hij bezwaar in bij het Ministerie van VROM tegen de vergunning, zowel persoonlijk als samen met de Biologische Producentenvereniging Friesland. Dit is een samenwerkingsverband van twaalf biologische boeren. Doel is hun producten via korte lijnen bij de consument te krijgen tegen een eerlijke prijs.

VOC-mentaliteit

De boeren reisden 8 december 2008 af naar Den Haag om hun bezwaren tegen de veldproef toe te lichten op de hoorzitting bij het Ministerie van VROM, maar ze vonden geen gehoor. "Wij wonen en werken op nog geen twee kilometer afstand van dat mogelijke proefveld. BASF, een chemieconcern uit Duitsland, komt samen met een Univer-

siteit uit Wageningen naar onze regio. En dan worden wij als 'niet-belanghebbende' afgeserveerd," roept Leen verontwaardigd. "Weet je wat het is?" Hij zoekt even naar woorden. "Wat is er nu in al die eeuwen veranderd? Vroeger kwamen ze met spiegeltjes en kraaltjes en de lokale bewoners moesten niet zeuren. En zo gaat het nu nog. De VOC-mentaliteit bestaat nog steeds." Greenpeace diende in januari mede namens de boeren bezwaar in bij de Raad van State. Eind april kwam er goed nieuws: de vergunning werd geschorst, dus de aardappels mochten voorlopig niet de grond in. De bestuursrechter nam deze beslissing niet op grond van inhoudelijke argumenten. BASF had de locatie van de veldproeven niet duidelijk bekend gemaakt (omdat het concern vreesde dat actievoerders het gewas zouden vernietigen). En dat was tegen de regels. Het Europees Hof had hierover begin 2009 een heldere uitspraak gedaan. Dus stelde de Raad van State Greenpeace in het gelijk. BASF lijdt hierdoor grote financiële schade en heeft de Raad van State begin mei gevraagd de schorsing alsnog ongedaan te maken: ze zouden de locatie precies bekend zou maken. Maar 14 mei wees de Raad van

State ook dit verzoek af. Een overwinning voor Leen en zijn collega's: "Toen hebben we wel even een paar biertjes open getrokken." Maar helemaal tevreden is hij niet. "De vergunning ligt in de koelkast. Hij is geschorst vanwege vormfouten en niet vanwege de inhoud. Wij willen juist dat ook die inhoudelijke discussie wordt gevoerd. Protest werkt. Het helpt dat steeds meer landen en regio's zichzelf geventureerd verklaren. In onze gemeente zijn ze bezig met de herziening van het Bestemmingsplan. Dus heb ik ze gevraagd of ze van ons gebied een geventureerde zone willen maken. Zo komt dit onderwerp tenminste op de agenda. Veel mensen denken er liever niet over na."

Zegen of fatale vergissing

Ook Adrienne en Hagen Jonker uit Appelscha vinden dat de overheid te weinig doet aan voorlichting over genetische manipulatie. De vergunning voor de aardappelveldproef was voor hen aanleiding om zelf een themamiddag te organiseren op 15 februari in het dorps huis in Ravenswoud met als titel 'Genetische manipulatie, zegen of fatale vergissing?' Negentig mensen kwamen erop af. Ook een afvaardiging van BASF was aan-

Biologica en Greenpeace hebben een originele manier bedacht om te laten zien dat er veel betere en duurzamere alternatieven zijn voor aardappelteelt met gentech, landbouwgif en kunstmest. Zij hebben een fietsroute gemaakt langs biologische aardappeltelers, restaurants, mooie natuurgebieden en gezellige Bed & Breakfasts: een duizend kilometer lange 'ode aan de biologische aardappel!' Half mei vond het openingsfeestje plaats op het biologisch-dynamisch bedrijf van Niek en Jozien Vos, die zelf nieuwe rassen

selecteren. Tweede Kamerlid Hein Pieper verrichtte samen met dertig brugpiepers van het Carolus Clusius College de opening door aardappels te poten. Carolus Clusius was de botanicus die de aardappel in de zestiende eeuw naar Nederland bracht.

Alle informatie over de fietsroute van het Friese Lauwersmeer naar Zeeuws Vlaanderen is te vinden op www.pieperpad.nl. Hier kunt u ook een routegids bestellen, gemaakt in samenwerking met de ANWB. Prijs € 9,95.

wezig om vragen te beantwoorden.

Sprekers waren professor dr. Michel Haring, hoogleraar plantenfysiologie aan de Universiteit van Amsterdam; professor Herman de Boer, hoogleraar in Leiden en geestelijke vader van het eerste transgene rund ter wereld 'stier Herman'; en Michiel Rietveld, oprichter en hoofd docent van de Kraaybeekhof, het opleidingscentrum voor de Biologische

Dynamische landbouw. Tussendoor werd de film *Gen zoekt Boer* getoond.

Michel Haring staat als specialist in de moleculaire genetica van planten kritisch tegenover gentechnologie. Zijn pleidooi is: blijf in het laboratorium en ga niet de vrije natuur in met gentechproeven tot er zekerheid is over het gedrag van het nieuwe organisme. Maar volgens biotechnoloog Herman de

Boer is het onzin om onderscheid te maken tussen veredeling en genetische modificatie. Bij beide geldt dat de mens ingrijpt in de natuurlijke evolutie. Het aangepaste DNA is niet iets om bang voor te zijn. Het leidt tot andere eigenschappen van plant of dier en is verder niet schadelijk. In alle voeding zit DNA, maar dat wordt in onze spijsvertering gewoon afgebroken.

Landbouwkundig ingenieur Michiel Rietveld ziet wel degelijk een essentieel verschil tussen 'het knutselen aan een plant' buiten zijn natuurlijke omgeving en het veredelen van aardappelrassen op het veld, waarbij de veredelaar de plant zelf respecteert en het proces verder aan de natuur overlaat. De wetenschap heeft zich in de loop van de geschiedenis versmald, vertelde hij, tot enkel de zintuiglijk waarneembare wereld. Alles draait om wegen, meten en tellen. Daarbij is geen oog meer voor de essentie van al wat leeft en voor de integriteit van plant en dier die in wisselwerking staan met hun omgeving. Hij eindigde zijn inleiding

*Leen van Zelderen:
'Je moet niet
ingrijpen in het
wezen van de plant'*

met de stelling: 'genetische manipulatie is een venijnig, gevaarlijk en hardnekkig achterhoedegevecht van een materialistische geloofsovertuiging!'

36 andere proefvelden

Hoe het verder gaat met de proeven van BASF en Wageningen Universiteit is nog onduidelijk. Op 2 juni heeft de Raad van State een zitting gehouden over zes andere vergunningen voor veldproeven van Monsanto, Pionier en Avebe met gentechnaïsen – aardappels. Die gewassen zijn al gezaaid en gepoot op 36 proefvelden verspreid over Nederland. De rechters buigen zich met name over de vraag of VROM de exacte veldlocaties bekend (had) moet(en) maken, zoals Greenpeace eist. Hoewel op deze zitting niet is gesproken over Friese proefvelden zal de uitspraak zeker consequenties hebben voor de proeven van BASF. Maar de Raad is er nog niet uit en heeft meer tijd nodig om tot een oordeel te komen. De uitspraak is verschoven naar augustus.

De vorm van de interview:

- Een boer heeft een vraag, die te maken heeft met de praktijk van het bd-boerenwerk. Vaak is die vraag nog een vaag ongenoegen aan het begin.
- De groep collega's stelt verduidelijkende vragen (=open en zonder oordeel) naar voorbeelden, gevoel, etc. Dit duurt wel een half uur of langer.
- Daarna geven alle groepsleden een karakteriserend beeld aan de boer terug.
- De boer, met deze beelden verrijkt, herformuleert zijn of haar vraag in de vorm van 'hoe kan ik ...!'
- Op deze vraag krijgt de boer bescheiden of indringende adviezen.

Boeren en tuinders die interesse hebben om mee te doen met BD-beroepsontwikkeling: neem contact op met Joke Bloksma, joke.bloksma@planet.nl of 050-5421158.